

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

QARSHI DAVLAT UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar

bo‘yicha prorektor

I.Bekpulatov

28 10 2025 y.

**19.00.06 - Yosh va pedagogik psixologiya. Rivojlanish psixologiyasi ixtisosligi bo‘yicha
tayanch doktoranturaga kirish imtihoni dasturi**

Tuzuvchilar:

ps.f.d. prof. B. Jurayev

ps.f.d. prof.v.b G.Sattorova

ps.f.d. prof.v.b Z. Fayziyev

**Dastur Qarshi davlat universiteti kengashning 2025 yil 30 10 dagi
majlisida tasdiqlangan (bayonnoma № 2)**

Qarshi 2025 y.

19.00.06 – Yosh va pedagogik psixologiya. Rivojlanish psixologiyasi

ixtisosligi bo'yicha kirish imtihoni

D A S T U R I

KIRISH

Kirish imtihoni tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot va amaliy-eksperiment faoliyatiga tayyorlik darajasini aniqlash, sohadagi muammolarni tahlil qilish, ularni tadqiq etishning zamonaviy usullarini tanlash, umuman, ilmiy-tadqiqot ishini samarali tashkil etish tajribalarini aniqlash imkoniyatini beradi.

19.00.06 – Yosh va pedagogik psixologiya. Rivojlanish psixologiyasi ixtisosligi bo'yicha kirish imtihoni tadqiqotchilarni ilmiy-tadqiqotga tayyorlik darajasini attestatsiya qilishning an'anaviy shakllaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimining doimiy ravishda yangilanib borayotgan sharoitida tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlarini yuqori sifat darajasida tashkil etish, yosh davrlari psixologiyasi, pedagogik jarayonlar va shaxs rivojlanishi sohalarida chuqur ilmiy izlanishlar olib borish imkoniyatlarini belgilaydi.

Mazkur imtihon dasturi 19.00.06 – Yosh va pedagogik psixologiya. Rivojlanish psixologiyasi ixtisosligi pasportiga mos keladi.

Dastur quyidagi kurslarga asoslanib tuzildi:

- Yosh davrlar psixologiyasi va rivojlanish nazariyalari;
- Pedagogik psixologiya va ta'lim jarayonining psixologik asoslari;
- Shaxsning individual-psixologik xususiyatlari va rivojlanish qonuniyatlari;
- Ta'lim va tarbiya samaradorligini belgilovchi psixologik omillar.

KIRISH IMTIHONI MUNDARIJASI VA MAZMUNI

YOSH VA PEDAGOGIK PSIXOLOGIYA ASOSLARI ([1–6] adabiyotlar)

1. O'zbekiston Respublikasida "Ta'lim to'g'risida" Qonuni.
2. Yosh va pedagogik psixologik tadqiqotlarning metodologik asoslari.
3. Yosh psixologiyasi va rivojlanish psixologiyasining asosiy metodlari.
4. Pedagogik psixologiyaning amaliy tadbqiqiy yo'nalishlari.
5. Ilmiy bilim rivojlanishining zamonaviy bosqichida metodologik muammolar ahamiyatining ortib borishi.
6. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi tushunchasi va uning yosh hamda pedagogik psixologiyada qo'llanilishi.
7. Rivojlanish psixologiyasida tadqiqot olib borish talablari.
8. Pedagogik va psixologik tadqiqotlarning ikki asosiy turi: empirik va eksperimental yondashuvlar.
9. Psixologik tadqiqotlarda eksperimental va korrelyatsion metodlarning qo'llanilishi.

10. Psixologik ma'lumotlarning ishonchliligi, validligi va shartli holatlarini baholash xususiyatlari.

RIVOJLANISH PSIXOLOGIYASI

1. Rivojlanish psixologiyasi fanining predmeti, ob'ekti, maqsadi va vazifalari.
2. Shaxs rivojlanishi haqida umumiy tushuncha.
3. Rivojlanish psixologiyasining asosiy qonuniyatlari va kategoriyalari.
4. Psixik rivojlanishning asosiy omillari: biologik, ijtimoiy va tarbiyaviy omillar.
5. Rivojlanish jarayonlarining nazariy va amaliy ahamiyati.
6. Rivojlanish psixologiyasi fanining dolzarb muammolari.
7. Rivojlanish psixologiyasining fanlararo xususiyati va boshqa fanlar bilan aloqasi.
8. Rivojlanish psixologiyasining asosiy yo'nalishlari va bosqichlari.
9. Rivojlanish psixologiyasida individual farqlarni o'rganish metodlari.
10. Shaxs rivojlanishini o'rganishda kuzatish, suhbat, test va eksperiment metodlari.
11. Rivojlanish psixologik tadqiqotlarni tashkil etishning o'ziga xos jihatlari.
12. Shaxs rivojlanishining yosh davrlari va ularning psixologik tavsifi.
13. Rivojlanish bosqichlari: bolalik, o'smirlik, yoshlik, kattalik, qarilik davrlarining psixologik xususiyatlari.
14. Shaxs rivojlanishining motivatsion, irodaviy va emotsional asoslari.
15. Psixik rivojlanishda ijtimoiy muhit va tarbiyaning roli.
16. Rivojlanishdagi individual tipologik xususiyatlar va ularni aniqlash.
17. Rivojlanishdagi regressiv va progressiv holatlar.
18. Rivojlanish psixologiyasida moslashuv, inqiroz va o'tish davrlarini o'rganish.

PEDAGOGIK PSIXOLOGIYA

1. Ta'lim jarayonining psixologik asoslari.
2. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik o'zaro ta'sir.
3. Ta'lim jarayonida motivatsiya va irodaviy faoliyat.
4. O'qitish va o'rganish jarayonlarining psixologik mexanizmlari.
5. Bilish jarayonlari: idrok, tafakkur, xotira, e'tibor va ularning ta'limdagi ahamiyati.
6. O'quv faoliyatining psixologik tuzilishi.
7. O'quvchilarning individual-psixologik farqlarini hisobga olish.
8. Pedagogik faoliyatda emotsional barqarorlik va stressni boshqarish.
9. O'qituvchi shaxsining psixologik xususiyatlari va kasbiy motivatsiyasi.
10. O'quvchilar faoliyatini boshqarish va o'z-o'zini boshqarish jarayonlari.
11. Ta'limda innovatsion yondashuvlar va ularning psixologik jihatlari.
12. Pedagogik muloqot va kommunikatsiya madaniyati.
13. Baholash va nazoratning psixologik asoslari.
14. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi konfliktlarning psixologiyasi.
15. O'quvchilarni ijtimoiy moslashuvga tayyorlashning psixologik omillari.
16. Ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi psixologik determinantlar.
17. Ta'lim jarayonida ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirish.
18. Pedagogik psixologiyada psixodiagnostika va korreksion yondashuvlar.

Baholash mezonlari

Kirish sinovi yozma ravishda o'tkazilishi belgilangan bo'lib, 100 ballik mezon asosida baholanadi.

Talabalar javob yozishi lozim bo'lgan variantlarda 5 tadan savol bo'lib, ular mutaxassislikning tayanch fanlari asosida tuzilgan va har bir savolning javobiga maksimal 20 ballidan ajratiladi.

Har qaysi savolga yozgan javobi quyidagicha baholanadi:

Har bir savol uchun ball	Yozgan javobiga qo'yiladigan talablar
17,0-20,0	Qo'yilgan savolga to'liq javob bergan. Nazariy jihatlarini yoritishda xatolik va chalkashlikka yo'l qo'yilmagan. Mustaqil ravishda mushohada yuritib bayon etilgan. Amaliy misollar bilan asoslab bayon etilgan. Xulosani to'g'ri shakllantirgan. Fikrlar erkin bayon etilgan.
13,9-16,9	Savolning mohiyatini tushungan. Javobni yoritib bera olgan. Amaliy misollar keltirilgan. Tasavvurga ega. Qisqacha xulosa bergan. Fikrlarni sodda bayon etgan.
10,7-13,8	Savol mohiyatini tushungan. Javob yoritilgan, qisqa shaklda. Misollar bilan asoslanmagan. Xulosa qilingan.
0-10,6	Savolning ayrim elementlarigina yoritilgan, yoki umuman yoritilmagan. Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas.

ADABIYOTLAR.

1. Nishanova Z.T., Kamilova N.G., Abdullayeva D.U., Xolnazarova M.X. "Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya" — Toshkent, "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati", 2018. 600 bet. library.tiame.uz+2UzFi Kutubxonasi+2
2. Xolnazarova M.X., Muxliboyev M.Q. "Yosh va pedagogik psixologiya" — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2014. 208 bet. kitobsevar.uz
3. G'oziyev E. "Psixologiya (Yosh davrlari psixologiyasi)" — Toshkent: "O'qituvchi", 1994. lib.cspu.uz+2Ziyo+2
4. Woolfolk A., Usher E. "Educational Psychology" (15th ed.) — Pearson Education, 2023. (Ingliz tilida, pedagogik psixologiya sohasida zamonaviy nazariy yondashuv) jbnuu.uz

5. Karamian M.X. "Pedagogicheskaya psikhologiya i metodika prepodavaniya psikhologii" — rus tilida, pedagogik psixologiya va psixologiyani o'qitish metodikasi bo'yicha qo'llanma. jbnuu.uz

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev Sh.M. "Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi" — Toshkent.; O'zbekiston nashriyoti. 2019 yil
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz — Toshkent.; O'zbekiston nashriyoti. 2017 yil
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarni ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. — Toshkent.; O'zbekiston nashriyoti. 2017 yil
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. — Toshkent.; O'zbekiston nashriyoti. 2017 yil
5. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. — Toshkent.; O'zbekiston nashriyoti. 2017 yil
6. Carr A. Family Therapy. Concepts, Process and Practice. Second Edition. — John Wiley & Sons Ltd, 2006. — 649 p.

19.00.06 - Yosh va pedagogik psixologiya. Rivojlanish psixologiyasi
ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kirish imtihoni
UMUMIY SAVOLNOMASI

I. SODDA DARAJADAGI SAVOLLAR (1–10)

1. Rivojlanish psixologiyasi fanining asosiy predmeti nimani o'rganadi?
2. Pedagogik psixologiya deganda nimani tushunasiz?
3. Psixik rivojlanishning biologik omillarini sanang.
4. Shaxs rivojlanishida tarbiyaning o'rni nimada?
5. "Yosh davr" tushunchasiga ta'rif bering.
6. O'qituvchi shaxsining psixologik xususiyatlarini sanang.
7. O'quv faoliyatining asosiy bosqichlarini ko'rsating.
8. Pedagogik muloqotning asosiy turlari qanday?
9. Rivojlanish psixologiyasida kuzatish metodi nimaga xizmat qiladi?
10. Psixologik diagnostika deganda nima tushuniladi?

II. O'RTA MURAKKABLIKDAGI SAVOLLAR (11–20)

11. Shaxs rivojlanishiga biologik va ijtimoiy omillarning o'zaro ta'sirini izohlang.
12. Rivojlanishdagi inqiroz davrlari haqida ilmiy tushuncha bering.
13. O'quvchilarning motivatsiyasini shakllantirishda o'qituvchining roli qanday?
14. Pedagogik psixologiyada bilish jarayonlari (idrok, tafakkur, xotira) qanday ahamiyatga ega?
15. O'smirlik davridagi psixologik xususiyatlarni izohlang.
16. Rivojlanish psixologiyasida "moslashuv" tushunchasi qanday talqin qilinadi?
17. O'quvchilarda stress holatining paydo bo'lish sabablari va uni bartaraf etish yo'llarini tushuntiring.
18. Pedagogik psixologiyada individual yondashuvning mohiyati nimada?
19. Psixik rivojlanishdagi regressiv holatlarni misollar bilan tushuntiring.
20. Ta'lim jarayonida ijtimoiy muhitning psixologik ta'sir mexanizmini ochib bering.

III. MURAKKAB DARAJADAGI SAVOLLAR (21–30)

21. L.S. Vygotskiy va J. Piajening rivojlanish nazariyalarini tahlil qiling va ularni solishtiring.
22. Rivojlanish psixologiyasida "yaqin rivojlanish zonasi" tushunchasining mazmunini izohlang.
23. Pedagogik jarayonda emotsional intellektning ahamiyatini ilmiy asosda yoritib bering.

24. Shaxs rivojlanishida irsiyat, muhit va faoliyat omillarining o'zaro munosabatini tahlil qiling.
25. Kattalar va bolalarda bilish jarayonlarining rivojlanish dinamikasini izohlang.
26. O'quv motivatsiyasi pasayishining psixologik sabablari va ularni oldini olish mexanizmlarini tushuntiring.
27. Rivojlanish psixologiyasida eksperimental va korrelyatsion tadqiqot metodlarining farqli jihatlarini ochib bering.
28. Pedagogik jarayonlarda kreativ fikrlashni shakllantirishning psixologik asoslarini tahlil qiling.
29. Shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida ta'lim muhitining o'rni haqida ilmiy fikr bildiring.
30. O'quvchilar shaxsida mustaqil fikrlash va refleksiya ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlarini tahlil qiling.